

Відомості про членів експедиційного загону

Підготували члени гуртка «Історичне краєзнавство» Млинівського центру туристсько-краєзнавчої творчості учнівської молоді Млинівської селищної ради Рівненської області

1. Миколук Софія
2. Стукан Андрій
3. Івашко Денис
4. Копачинський Михайло
5. Бабчук Настя
6. Костюк Владислав
7. Рижук Іван

Керівник: Куніцкий В.В.- керівник гуртків Млинівського центру туристсько-краєзнавчої творчості учнівської молоді Млинівської селищної ради Рівненської області

Тел. (03659) 6-39-24

Зміст

Вступ.....	3
1. Діяльність осередків ОУН та УПА на території Млинівщини.....	5
2. Поклик незалежності України крізь образ зв'язкової УПА Ганни Лесик.....	7
3. Спогади учасників подій.....	10
3.1. Спогади Лобозінського Анатолія Васильовича та Лобозінської Надії Миколаївни.....	12
3.2. Спогади Шостака Петра Ксенофонтовича.....	14
Висновки.....	18
Практичне значення роботи.....	19
Використана література.....	20
Додатки.....	22

Вступ

В цей нелегкий і трагічний для України час, коли наші патріоти гинуть на Сході країни, а сусідня держава розпочала проти нас неоголошену війну, варто, все таки, сказати, що історія має здатність повторюватися.

Сьогодні, на третьому десятиріччі існування незалежної України, ми, нове покоління, живучи в цілком інших обставинах, часом не здатні уявити собі, що і як діялося на нашій багатостраждальній землі якихось п'ятдесят з лишком років тому. Як українські патріоти боролися, як ризикували, каралися, гинули, маючи одну святу заповідь - "Бог і Україна", одне кредо і один девіз: "Здобудеш Українську Державу або згинеш у боротьбі за неї". Як каральні служби "імперії зла" спустошували край, як нищили все патріотичне, свідоме, краще. Як знищувалася пам'ять українського народу про велике і славне... Як перевертні НКВС у формі воїнів УПА займалися звірствами, щоб скомпрометувати повстанців.

У своєму «Заповіті» борці за волю України хотіли, щоб ми пам'ятали, що вони віддали життя заради безсмертя України, заради справедливості на землі.

Зараз важко всім, тому що замордовано цілі пласти борців за долю і волю, штучно перервано зв'язок поколінь, нав'язано зневіру.

Але й наш борг перед славним і трагічним минулим неоплатний і в чомусь - усезростаючий. Учасники національно-визвольного руху українського народу не тільки не визнані воюючою стороною у Другій світовій війні, не кажучи про визнання їх національного подвижництва, а й значна частина з них не реабілітовані. Так вони й відходять назавжди в минуле - замовчувані, забуті, не пошановані, і в цьому, без перебільшення, полягає великий історичний гріх нас, сучасників.

Метою нашої пошукової роботи є спроба дослідити історію боротьби українських патріотів на території нашого краю. Подвиг молодих патріотів, які пішли на смерть, але не пішли на співпрацю з окупантами.

Свою пошукову діяльність ми присвятили висвітленню подій, які відбулися в с. Бокійма та навколишніх селах Млинівського району Рівненської області, а також тих подій, про які нам розповіли наші односельчани.

Головне завдання сучасного покоління - берегти і примножувати естафету слави борців за незалежність України, збирати по зернині правду про звитяжні справи борців за волю України, вписувати в історію національно-визвольної боротьби невідомі імена. Адже ми прийшли у світ успадкувати славу батьків і прадідів своїх та їх велику і благородну справу.

Знати справжню історію рідного краю - наш обов'язок, бо як писав Василь Симоненко:

*«Ні перед ким не станеш спину гнути,
Не віддасися ворогу в ясу,
Якщо ти зміг, товаришу, збагнути
Свого народу велич і красу».*

1. Діяльність осередків ОУН та УПА на території Млинівщини

Про діяльність учасників ОУН на Млинівщині є повідомлення в книзі "Млинівщина на межі тисячоліть". У 1941 р. з Млинова у віддалені місця СРСР, згідно з рішенням оперативної трійки УМДБ Рівненської області, з конфіскацією майна була виселена на спецпоселення сім'я учасника ОУН (нелегала) Приступи Петра Ілліча (1910 р.н.) у складі: мати - Тростянчук (Троценчук) Єфросинія Іванівна (1878 р.н.), брат - Приступа Артем Ілліч (1908 р.н.), братиха - Приступа Віра Серапіонівна (1923 р.н.), племінник - Борис Артемович (1940 р.н.). У справі є опис конфіскованого майна. На спецпоселенні померли Приступа П.І. та Приступа В.С. 21.10.1947 р. з Млинова в Омську область згідно з висновком УМДБ, в адмінпорядку з конфіскацією майна була виселена, а 10.02.1948р. особливою нарадою визначена на спецпоселення сім'я учасника ОУН Левчинського Петра Степановича (1920 р.н.) у складі: мати - Левчинська Феодосія Тимофіївна (1888 р.н.). Документів про конфіскацію майна або його наявність у справі немає. 3.06.1948 р. Левчинська Ф.Т. зі спецпоселення втекла, а 9.03.1948 р. особливою нарадою була засуджена до 3-х років. Звільнена з місць позбавлення волі 14.10.1956 р. і направлена до місця спецпоселення. 26.01.1956 р. на підставі Постанови РМ СРСР від 14.11.1955 р. Левчинську Ф.Т. зі спецпоселення було звільнено.

У Млинівському районі майже в кожному селі виявлено учасників національно-визвольних рухів. Відомих імен уже є 3551, з них загиблих - 965, репресованих - 1431.

Вагомий внесок у справу вшанування загиблих воїнів ОУН та УПА нашого району, покращення життя ще живих свідків і учасників тих подій зробив голова Млинівського районного товариства політичних в'язнів і репресованих Мартинюк Микола Іванович. Його життя

повчальне для нашого покоління. Народився М.І. Мартинюк 19.06.1923 р. у селі Хорупань Млинівського району. Його батько був хліборобом і мав 7 га орної землі, 2 га сіножатей і 1 га лісу. Троє синів допомагали йому господарювати.

Найстарший Нестор, 1911 р. народження, в 20-х роках був членом "Просвіти", а з 1938 року - членом ОУН (псевдо "Сич"). Від зими 1939 року до початку 1941 року у них вдома переховувались члени підпілля ОУН, оскільки хата стояла край села і була вигідна для спостереження та втечі.

У липні 1941р. за наказом Проводу ОУН Нестор вступив у районну поліцію, а з 1943р. воював в рядах УПА, був призначений районним референтом - господарчим. У квітні 1944 р. з приходом радянських військ був заарештований і відбув 15 років каторги в Іркутську. Батьків теж вислали у Красноярський край ... Середній син Володимир, 1919 року народження, теж був членом ОУН з 1940 р. (псевдо "Богдан"). У 1942-1945 рр. працював у крайовій сітці зв'язку. З 1946 р. очолював районну боївку ОУН. 7.02.1947р. енкаведисти оточили його у криївці з ще двома бійцями і, щоб не потрапити в руки ворога, вони пострілялися. Микола Іванович у 1940 р. уже був членом юнацької сітки ОУН, станичним, а в 1941 р. став повноправним членом ОУН (під псевдонімом "Чорнота"). На початку 1942 р. став районним шефом зв'язку, а з 1943 р. одночасно був регентом з особливих доручень районного проводу ОУН. 24.02.1944 р. був забраний разом з молодими односельцями (270 осіб) відступаючими німецькими військами на різні роботи. Повернувся у 1946 р. додому щасливий, що живий. Але 19.12.1949 року був заарештований і за рішенням Особливої Наради у Москві отримав 10 років позбавлення волі. Табірний номер - 961. Довелося пройти крізь вогонь і полум'я сталінських таборів. Звільнення прийшло під час "хрущовської відлиги" 2.07.1956 року. Повернення чесного імені та реабілітація настали аж у 1992 році. Проте, на превеликий жаль М. І. Мартинюк помер у 2016 році.

У ході національно-визвольної боротьби 30-50-х років минулого століття сформувалася ціла плеяда ширих патріотів і талановитих

особистостей, котрі повністю присвятили себе справі визволення рідного краю від різних мастей окупантів і загарбників. Одним з героїв-повстанців був Яків Ковжук (псевдо "Тарас", "Батько", "Старий") - районний провідник ОУН УПА по колишньому Острожецькому району (тепер село Острожець Млинівського району). Його доля і боротьба - типовий приклад життя сотень таких самих, як він, наших земляків. Був членом, провідником ОУН, пізніше, в 1943 році, воїном УПА. Як умілий провідник, був зарахований до складу УГВР. Яків Ковжук боровся за волю України до останнього подиху.

В січні 1952 р. емгебісти на хуторі села Зборів Острожецького району виявили схрон, у якому перебували вояки УПА Яків Ковжук і В. Кореньовський. Ті спалили документи і, попрощавшись, застрілились, щоб не потрапити до рук ворога.

2. Поклик незалежності України крізь образ зв'язкової УПА Ганни Лесик

Лесик Ганна Михайлівна (1923-1945). Зв'язкова УПА уродженка села Підгайці, 1945 року по героїски загинула у бою з енкаведистами.

У дитинстві Ганна Лесик намагалася перейняти усі благочестиві риси характеру свого батька. У свою чергу, Михайло Макарович вбачав у дітях лише продовжувачів родоводу, але й палких прихильників національної ідеї. Це особливо проявлялося тоді, коли у тридцятих роках минулого століття Лесик очолював у селі «Просвіту». Тоді, незважаючи на неприйнятність українських вільнодумних проявів з боку польського уряду, у Підгайцях працював драматичний гурток, неодноразово відбувався показ українських п'єс. Лесику постійно доставляли газету «Громадський голос», яка була органом тодішньої соціально-радикальної партії. Доставляли небезпідставно, адже Михайло Макарович, будучи членом цієї партії, очолював місцевий осередок. Заодно в оселі Лесиків, чи найперше у селі, з'явився радіоприймач. І хоч зв'язок був не вельми якісним, завдяки йому світ абияк наближався до оселі Лесиків, а заодно – і до Підгайців. І саме ця просвітянська атмосфера стала для юної Гані першим уроком патріотизму. Зрештою, непохитну приналежність до України Ганни Лесик її батько визначив, так би мовити, із самих пелюшок. Річ у тім, що після хрещення Ганни в Аршичинській церкві Михайло Романович не раз перечував близьким та рідним, котрі намагалися називати немовля пестливим йменням Анютка. «Та не зовіть ви її Анюткою, - інколи навіть спересердя бурчав Лесик, - це в Росії Анютка, а у нас - Ганнуся...». Ганнуся, як стверджують старожили Підгайців, росла тихим, слухняним дитям. А ось коли потрапила у повстанську обитель, і несподівано для всіх обрала для себе псевдо - Буйна. Знали її також і за іншим псевдо - Марійка. А виконувала Ганна у загоні обов'язки зв'язкої. Неодноразово її посилали на завдання, і кожного разу мужня юнка справлялася із дорученнями. Втім, одного разу в Острожці вона ледь не потрапила до в'язниці. Ганну навіть затримали. Пробула вона під вартою три дні, однак енкаведисти так і не змогли «докопатися до істини», а заодно повірити, що зовсім юна підгайчанка якимось чином причетна до повстанського руху.

Цю причетність, причому непохитну, характеризує ще один цікавий факт. У 1944 році Буйна за завданням опинилася у селі Богущівка, попросилася до

тамтешньої родини на ночівлю. А за вечерею господарі, котрі знали, що Ганна «в повстанцях», почали усіляко вмовляти її, щоб залишалася у них. Мовляв, навіщо тобі, дитино, вплутуватися у небезпеку, поживеш тут, перечекаєш, доки війна закінчиться. Але жодні вмовляння не могли спинити патріотичного пориву. Коли господарі вдосвіта прокинулися, Ганни у хаті уже не було...

Фатальним для полум'яної патріотки став другий день Пасхи 1945 року. А заодно фатальним і для її побратимів, серед котрих була і найближча подружка - Люба Лебедь. Закономірно, що їхні серця тягнулися до Великодньої величі, їм також хотілося примкнути до свята, поцокатися крашанками, посмакувати паскою. Однак навідуватися із лісу у село було небезпечно. Отож, місцем для тихого святкового дійства стала стара чеська цегельня. Саме туди зв'язківець мав доставити продукти. Але не встигли повстанці причаститися празниковим гостинцем, як помітили енкаве-дистську облаву. Вочевидь, «стрєбки» вистежили зв'язківця.

Почався бій - нерівний і недовготривалий, адже повстанців оточили з усіх боків. Вони боронилися з останніх сил, один за одним падали, скошені автоматним вогнем. За однією із версій, останньою загинула дівчина. Причому, не від енкаведистської кулі. Зрозумівши, що оборонятися уже нічим, вона останній набій залишила для себе.

Аби замести злодіяльні сліди, «переможці» пересунули тіла загиблих в лісовий масив, повкидали їх у викопану яму. З часом земля висохла, загладилася. І ніхто навіть не підозрював, що тут покояться убієнні повстанці.

Визначальним на Млинівщині щодо пошанування героїв, що полягли за волю та незалежність України, можна сповна вважати початок дев'яностих років минулого століття. Тоді активісти Народного Руху України провели цілу низку розкопок на місцях віднайдених захоронень повстанців. На цьому фоні непоміченою не залишилася й Ужинецька подія. Інформація про неї збиралася, дійсно, по крупинці, аж доки ініціатори не натрапили на справжнє місце захоронення. Урочиста церемонія перезахоронення бійців УПА відбулася у 1992 році. Тоді провели траурний мітинг, священники відслужили

поминальний молебень. У 2002 році на фасаді приміщення Підгаєцької сільради відкрито меморіальну дошку на честь світлої пам'яті про Ганну Лесик.

3. Спогади учасників подій

З переказів місцевих старожилів с. Бокійма ми дізнались, що влітку 1942 року в селі діяв «Стан гуд» - німецький фільварок, який забезпечував німецькі війська необхідними харчами. Однієї літньої ночі туди навідалися воїни УПА, а оскільки «Стан гуд» добре охоронявся німцями, то там зав'язався справжній бій. Німці втратили близько 20 своїх вояків, а фільварок був спалений. Каральної операції німці не провели, оскільки побоювалися вояків УПА які знаходилися неподалік в навколишніх лісах.

Також біля села Бокійма відбувся ще один бій між воїнами УПА і німецькими військами. Восени 1943 року, коли німецькі війська поступово відходили на Схід, вояки УПА влаштували їм засідку в урочищі «Березини», що знаходиться на межі сіл Бокійма та Козирщина. Місце для засідки було підбрано вдало і за кілька хвилин німці втратили до 15 своїх воїнів, лише після того, як сюди прибув німецький танк, німцям вдалося вирватися з оточення. З розповідей місцевих старожилів ми дізналися, що операцією по оточенню німців керував вояк УПА на псевдо «Яструб» з села Береги, що неподалік Бокійми. Це місце і зараз рясніє щільно всипаними гільзами й іншим військовим спорядженням того часу. От і нам вдалося тут знайти німецький шолом і штик-ніж, які поповнили фонд оригінальних експонатів шкільного музею Бокіймівської ЗОШ I-III ступенів

Ще страшніше, жорстокіше за німецьких зайд-агресорів, діяли на тих же територіях і в той же час рейди засланих червоних партизан і в їх складі – кати з НКВС і МДБ. Тим звірствам є ще свідки і документи, які підтверджують нелюдські катування червоними “визволителями” українських патріотів. Семен Чиснок та Вікторія Шевчук описують, як напередодні Водохреща 18 січня 1944 р. червоні катували українську патріотичну молодь із сіл Остріїв, Війниця, Баболоки, Бокійма: "За столом сидить кат, весь забризканий людською кров'ю, а біля нього, скрегочучи зубами від ненависті, стоять його посіпаки з катівським знаряддям у руках. На підлозі – відрізані вуха, язики, носи..." І далі: "Лежить долі тіло вісімнадцятирічного Миколи Никончука з Війниці – голе, все в крові, обличчя спотворене, пальці поламані, а з-під нігтів стирчать голки." Так закатували і двадцяти чотирирічного Василя Марчука, його брата Андрона, юнаків Василя Веремчука, Василя Мельника, Миколу Ільчука, Андрія Громика, Петра Вороб'я, Івана Ващука, Івана Якимчука, Данила Веремчука... Усіх не перерахувати.

3.1. Спогади Лобозінського Анатолія Васильовича (1940 р.н.) та Лобозінської Надії Миколаївни (1944 р.н.)

Нині вони проживають в с.Козирщина, де ми відвідали їх під час своєї краєзнавчої експедиції. Варто зауважити, що злочинні діяння енкаведистів, зокрема Сафата Панасюка, поєднали Миколу Васильовича, та Надію Миколаївну Лобозінських ще до їх знайомства. Мати Надії Миколаївни, Черех Наталія Василівна (1914-2004рр.) була родом з хутора Яблонівка, де довгий час проживав і сам Сафат Панасюк, тому вона його добре знала, знала і про його страшні злочини. А батько Анатолія Васильовича, Василь Пантелеймонович (1907-1993рр.) родом із Підбрусиня, де і відбувалися основні звірства "Упира" НКВС.

Про одного із перевертнів — Сафата — Анатолій Васильович дізнався від батька. Чоловік розповідав, що Сафат був в УПА простим бійцем. Після Гурбівського бою з енкавеесівцями він став зрадником й очолив боївку ворогів. Спочатку земляки про це не здогадувалися.

Сафат господарював на хуторі біля села Пащиha, в якому за польських часів жили заможні люди. Це було одне з націоналістичних сіл, понад 80 дворів. Волинянин Юстим Омельчук організував тут значний осередок мельниківців. У цьому селі і жив Сафат Панасюк, який потім став катом для свого народу.

Півтисячі жертв — на руках кадебістського агента

Лобозінський Анатолій Васильович — був шокований тим, що відбувалося у його краї. Через звірства Сафата Долину Смерті тепер часто називають Сафатовою долиною. Чоловік каже: про те, що за злочинами стоять

енкаведисти, знав із самого початку — про це вже з 1945-го знали і перешіптувалися люди на селі. Кажуть, лише від його рук загинуло близько півтисячі людей. Підступніших дій від радянської влади щодо повстанців годі було й чекати. У кривавий млин заради очорнення українських патріотів кадебістські упирі час від часу кидали східняків, яких радянська влада відправила сюди на роботу.

Ще одним свідченням того, що безчинства на Волині чинили банди псевдоупівців, є численні докази свідків про те, що справжні повстанці не чинили розправ над приїжджими вчителями і земляками — радянськими ветеранами-фронтовиками. Але страшного 1945-го кадебісти зробили свою чорну справу — підірвали довіру населення до УПА.

Спецзагін НКВД із керівниками Демидівського райвідділу НКВД, 20 листопада 1945 р.: 1) Петро Коханюк з Льпибоків; 2) заступник командира Сафат Панасюк-«Батько»; 3) Віктор Підскорбний з Охматкова; 4) Іван Березовський з хутора під с. Перекалі; 5) Юстин Кроземаль із с. Свиців; 6) Зиновій Поліщук-«Вірний» із с. Льпибоки; 7) Микола Пачковський-«Ярема» з хутора Бірок; 8) Коханюк-«Залізник» із с. Малево; 9) Юстин Бурець із с. Льпибоки; 10) оперативний керівник спецзагону капітан НКВД Олексій Чернов; 11) начальник Демидівського райвідділу НКВД майор Трифонов; 12) командир спецзагону Андрій Остап'юк-«Снівак» із с. Свиців; 13) Олександр Бурець із с. Рудка.

На цій світлині — перевертні з банди Сафата поряд із енкаведистами, якими керував Чернов Іван Олександрович-начальник секретаріату МДБ ССРСР, полковник НКВС. Після виконання злочинних завдань бандити легалізувалися. Вони привселюдно здалися «на милість» радянській владі, відзначивши це застіллям. Згодом Сафата призначили головою сільради. Втім, звичка далася знаки — ночами бойовик грабував домівки місцевих чехів. За це, а не за

масові убивства, його таки судили. «Люди, як він прийшов із тюрми, хотіли одразу вбити, бо він дуже багато понищив людей. А він утік десь у Росію», — розповідає Надія Миколаївна.

Ананій Васильович каже, що цей суд був фарсом. Досі не зрозуміло, чи Сафат взагалі відбував покарання. «У 1970-х наші земляки його вирахували — аж у Ялті. Сафат доживав своє життя в Криму...»

За розсекреченою інформацією, станом на 1945 рік на території Західної України радянський режим створив 157 спецгруп під маскою УПА. З них лише на Рівненщині діяли майже півсотні спецзагонів із перевертнями

3.2 .Спогади Шостака Петра Ксенофонтовича

«Зовуть мене Шостак Петро Ксенофонтович. Народився 27 вересня 1937 року в с. Війниця. Батьки все життя були трударями, працювали на полі, тримали худобу, одним словом, займалися господарством. Але неждано-негадано наше село прийшла страшна біда-війна. Важко було. На війну мене не взяли, бо на той час мав заледве 14 років. Коли у село прийшли німці, то у місцевого населення було забрано все: майно, худобу, також німці вивезли усе доросле населення, яке було здатне працювати, залишилися тільки старі та малі. Мама з дітьми змушена була піти жити на хутір Лехів, де не було німців.

Весна 1944 року зустріла нас довгожданим визволенням. Але ситуація була важка - дорослого населення у селі майже не було: кого вбили, а хто ще з фронту не повернувся. Життя усугублялося ще тим фактом, що недалеко від Війниці (за р. Іквою) стояв фронт. У селі було безвладдя. Мама перебралася на хутір Діброва, де ми усі проживали у тітки (я , батько, мати і тітка з чоловіком).

Після приходу російських військ батька і дядька забрали в армію. Мене в армію не взяли, сказали що малий ще (на той час мені виповнилося тільки 16 років) .

Перед Пасхою ми з мамою сіяли городи, коли у селі відбулася облава НКВС. Мене забрали прямо з городу, не дивлячись на неповноліття. У той час

Тимчасовий воєнкомат був на Діброві. З нього мене відправили прямо на Демидівку, звідти - зразу на Рівне, де був розподільник. В Рівне поспитали, чому пішов в армію, і мене та ще 5 хлопців відправили назад в Демидівку, на довійську підготовку на 2 з половиною місяці.

Після навчання розпустили по домах з довідкою про закінчення підготовки. А восени я вже мав іти в армію.

Але несподівано через тиждень нас знову викликають у Демидівку. Пізніше я вже взнав, що НКВСівці боялися, щоб ми, молоді хлопці, не повтікали у бандерівці, бо з 180 чоловік, що були на підготовці, прибуло значно менше.

Почали формувати з нас групи. Вранці наступного дня визвали мене і ще декількох хлопців, і командир наказав нам: - Підете в охорону!

Ніхто з нас не знав, що ми маємо охороняти, але пізніше, коли нас вже привезли на об'єкт, то це виявився колгосп у Княгинені. Ніхто нас там не чекав, місцеве населення дивилося косо. Виявилось, що насправді колгосп охороняли від бандерівців. Коли почала заходити уже ніч, то наш командир десь несподівано дівся. А о півночі прийшли бандерівці. Хто встиг – той втік, а я та ще 5 хлопців потрапили у полон. Нас забрали.

На ранок командир нам говорить:

-Якщо хочете, то йдіть додому, але діло ваше погане: більшовики знають, що ви були у нас, і так просто вас не відпустять, зразу відправлять і вас і сім'ю до Сибіру. А ми ідемо у Карпати. Ми порадилися і вирішили залишитися: Коробей Микола «Шарлота», пізніше загине у лагері, Бабич Володимир с.Красне, Колонюк Микола с. Княгинин, Бакалейко Михайло с. Дубляни і я Шостак Петро «Сорока».

Нам повернули рушниці. В курені роботи як такової не було: нам не довіряли.

В курені була добра розвідка: поступила інформація, що зі сторони Луцька ідуть каральні загони. Весь курінь пішов до лісу с.Боремець копати окопи. От там нас із Коробеем і зловили енкавееєсівці.

Ми почали проситися щоб нас завезли у Демидівку, де нас усі знали, оскільки документів з нами не було. Старший енкавееєсівець вислухав нас і відправив «до своїх». Ми тоді ще зраділи. На другий день нас знову визивають у штаб, ніби то для охорони. Але коли ми прийшли, то зразу ж нам висунули звинувачення:

- Вам довірили охороняти МТС, а ви здали об'єкт без єдиного вистрілу, а самі здалися у банду.

Уже із штабу я не вийшов: нас посадили у камеру. Через пару діб мене і ще кількох чоловік, включаючи і дівчат років 14-16 перевели у тюрму у Дубно.

На слідстві я своїх товаришів старався не видавати, але енкавееєсівці уже все знали: скоріше всього, між нами був хтось зрадник.

Слідство йшло недовго: вже буквально на слідуючий день відбувся військовий суд – трибунал (в той час його ще називали «тройка»). Свою статтю я буду пам'ятати завжди: ст.. 54 п. А11 – 10 років позбавлення волі за співпрацю з українськими націоналістами. Молоді дівчатка йшли по іншій статті – за пособництво, 8 років позбавлення волі.

Нас всіх загнали у загальну камеру, яка кишіла вошами і коростою. Через пару днів нас погрузили в Дубно у ешелон, і поїхали ми у Дніпропетровськ, де стояли 2 -3 дні, а звідти нас відправили у далеку дорогу – у Комі АР, Железнодорожського району, в місто Уствилаг.

Коли мене судили, то було мені 17 літ, суд був 29 вересня 1945 року.

Робив я на повалі, відсидів 5 років, а звідти, з Уствилагу, мене перевели в 50-х роках в м. Караганду, в табір Піщалаг, але за зразкову поведінку строк мені скоротили на 4 міс, а потім вийшов указ, щоб політв'язням взагалі скоротили строк. З Караганди я звільнився 2 травня. Додому мене не пустили – було ще заслання, хоча офіційного заслання я не мав, але нас, звільнених політв'язнів, заставляли жити у Караганді. Проживав у поселенні, де жили німці Поволжжя.

А в 1956 році нарешті видали наказ, що усі звільнені можуть повертатися на Батьківщину. Дуже хотілося додому, але у той час я не міг собі того дозволити: була вже сім'я, четверо дітей, а житла, тут, у селі, не було.

Але у 80-х роках, коли діти виросли, вирішив все таки їхати додому.

Приїхав у село – а тут не хочуть прописувати. Урядом УРСР був виданий указ, щоб тих, хто був в УПА, не прописували. Довго прийшлося оббивати пороги, щоб отримати житло в рідному селі.»

Висновки

Ось так, боролися та гинули від рук окупантів наші герої. Так само і зараз наші вояки на Сході України гинуть від переодягнених російських зайд. Зараз ми бачимо, як ворожі спецслужби усіма можливими методами прагнуть скомпроментувати наших героїв, але для них ця методика не є новою. Саме так чинили їхні вчителі в особі офіцерів НКВС МДБ.

Діяльність осередків ОУН та УПА на території Млинівщини не була марною. Тисячі борців-мучеників, які віддали своє життя на полі бою, були закатовані в тюрмах та концтаборах, згноїли свою квітучу молодість по далеких Сибірах, свято вірили, що їхня боротьба не буде даремною. А органам НКВС і МДБ все-таки не вдалося очорнити визвольну боротьбу. І дійсно, приклади їхнього життя і самовідданості, самопожертви в ім'я України, її незалежності, надихали майбутні покоління на продовження цієї боротьби. І постала вільна Україна!!!

Поки битиметься в грудях бодай одне чесне серце, поки відлунюватиме зойк невинно замучених і вбитих, поки земля носитиме сліди грабунків, пљондрування, поки житиме Україна, - а вона житиме вічно! - ми повинні і будемо пам'ятати про тих, хто віддав своє життя, щоб торжествувала правда в ім'я слави і волі рідного народу.

Безіменних героїв не було, а були люди, які мали своє обличчя, свої сподівання і надії... І ми повинні терпляче збирати свідчення про тих, хто поліг за себе і за нас.

І особливо боляче говорити сьогодні про невідомо зниклих героїв Революції гідності, про те що на Сході сотні могил теж невіданих ще Героїв, що чорне крило смерті забрало кращих синів України.

Герої не вмирають!!!! Але живуть вони доти, поки ми гідні їх подвигу і пам'ять про них бережемо у своїх серцях і передамо наступним поколінням. Тому нашим святим обов'язком вважаємо продовження пошукової роботи, відновлення історичної справедливості, піднесення нашої національної гідності, щоб більше жодні зайд не сміли зазіхнути на українську землю.

Практичне значення роботи

Участь в експедиції - ще одна ділянка пошукової роботи членів гуртка, яка має не тільки велике пізнавальне, а й практичне значення.

Матеріали роботи розміщені на сайті [Млинівського центру туризму](#) .

Також доцільно використовувати її на уроках історії в загальноосвітніх та позашкільних закладах освіти.

Використана література

- 1.Баталов В. Усі дороги ведуть на Гурби : [вшанування пам'яті воїнів УПА, які загинули в бою з військами НКВД у травні 1944 р. біля с. Гурби Здолбунів. р-ну] / В. Баталов // Скриня. - 2005. - 12 трав. - С. 4.
- 2.Бухало Г. Судова розправа над членами організації українських націоналістів у Рівному [22-25 травня 1939 р.] / Г. Бухало, О. Бухало // Слов'янський вісник : Зб. наук. праць. - Рівне, 2004. - Вип.4 : Історичні науки. - С. 72-79.
- 3.Білань Н. Перша військова присяга УПА відбулась на Великдень : "Буду революційно-пильним воїном..." / Н. Білань // Ого. - 2012. - 12 квіт. - С. 11.
- 4.Джигирей О. Пам'яті легендарного командира УПА / О. Джигирей // Волинь. - 2007. - 16 лют. - С. 1, 2.
- 5.Дубилко І. Табори УПА на Волині / І. Дубилко // Літопис Волині : наук.-попул. зб. волинознавства. - Канада, 1999. - Ч. 19-20. - С. 231-239.
- 6.Денищук О. Герої Гурбенської битви / О. Денищук. – Рівне, 2005. – 48 с.
- 7.Костюк О. Імена, як стяги... : історично-краєзнавчий нарис Українського Руху Опору в окрузі :десятиріччя спротиву / О. Костюк. – Рівне : Видавець Зень О., 2009. – 84 с.
- 8.Костюк О. Імена, як стяги... : історично-краєзнавчий нарис Українського Руху Опору в окрузі :десятиріччя спротиву / О. Костюк. – Рівне : Видавець Зень О., 2009. – 84 с.
- 9.Кравчук С. "Поліська Січ" - провісниця УПА / С. Кравчук // Вісті Рівненщини. - 2008. - 7 берез. - С. 14.

10. Матеріали науково-теоретичної конференції, присвяченої 500-літтю першої датованої згадки про Млинів «Млинів: історико-краєзнавчі дослідження» ВАТ «Волинська обласна друкарня», 2008.- С. 129-130.

11. Марчук І. Підпільні друкарні та періодичні видання волинського крайового проводу ОУН(б) у 1940 – 50-х роках. / І. Марчук // Наукові записки / Рівнен. обл. краєзнавч. музей. – Рівне : Перспектива, 2007. - Вип. 5. - С. 65–69.

12. Марчук І. Початки формування УПА на Волині та Поліссі в світлі нових історичних документів / І. Марчук // Наукові записки / Рівнен. обл. краєзнавч. музей. – Рівне : Волин. обереги. - 2006. - Вип.4. - С. 114-120.

13. Сачок В. К. Діяльність Української Повстанської Армії (УПА) у роки другої світової війни / В. К. Сачок // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування : зб наук. праць. – Рівне : НУВГП. - 2007. - Вип.1 (37). - С. 317-324.

14. Сергійчук В. Під виглядом УПА діяло близько 150 спецгруп НКВС / В. Сергійчук // Українська культура. - 2006. - №12. - С. 30-31.

15. Інтернет – ресурси про діяльність УПА

На Рівненщині вперше за роки Незалежності віднайдено архіви Українського визвольного руху ОУН-УПА [Електронний ресурс] // Волинь : [сайт]. – Режим доступу : <http://volyn.rivne.com/ua/arhive/2011-10-14/1584> - Назва з екрана.

Скибчик С. ОУН-УПА на Рівненщині : як це було [Електронний ресурс] / С. Скибчик // ХайВей : [сайт]. – Режим доступу : <http://h.ua/story/195794/> - Назва з екрана.